

De Leghorn is een merkwaardig ras, dat in zijn verspreiding over de wereld aan vele invloeden onderhevig is geweest. Invloeden van allerlei aard. Sommige van zuiver praktische, anders van sportieve oorsprong. Verschillende rassen werden in de Leghorns ingekruist ten einde het aan verschillende oogmerken te laten voldoen. Uit die smeltkroes is de tegenwoordige Leghorn in zijn verschillende variëteiten te voorschijn gekomen. Zo groot als de veranderingen in sommige variëteiten waren, zo gering waren die in andere. Tot de laatste categorie behoren de zwarte Leghorns, die in hun samenstelling nog bijna gelijk zijn het vroegere boerenhoen. Daarover gaat het in onderstaand artikel van Coen Aalbers.

ZWARTE LEGHORN

een aantrekkelijke kip

Door selectie jaar op jaar zijn de fokkers erin geslaagd de kleur van de zwarte Leghorn te verbeteren. Deze is dieper geworden en met meer glans. De contouren zijn ook verbeterd, terwijl de beenkleur als gevolg van selectie geheel ontdaan is van het donkere pigment, dat hoofdzakelijk in de schubben huist. Deze is fraai geel geworden.

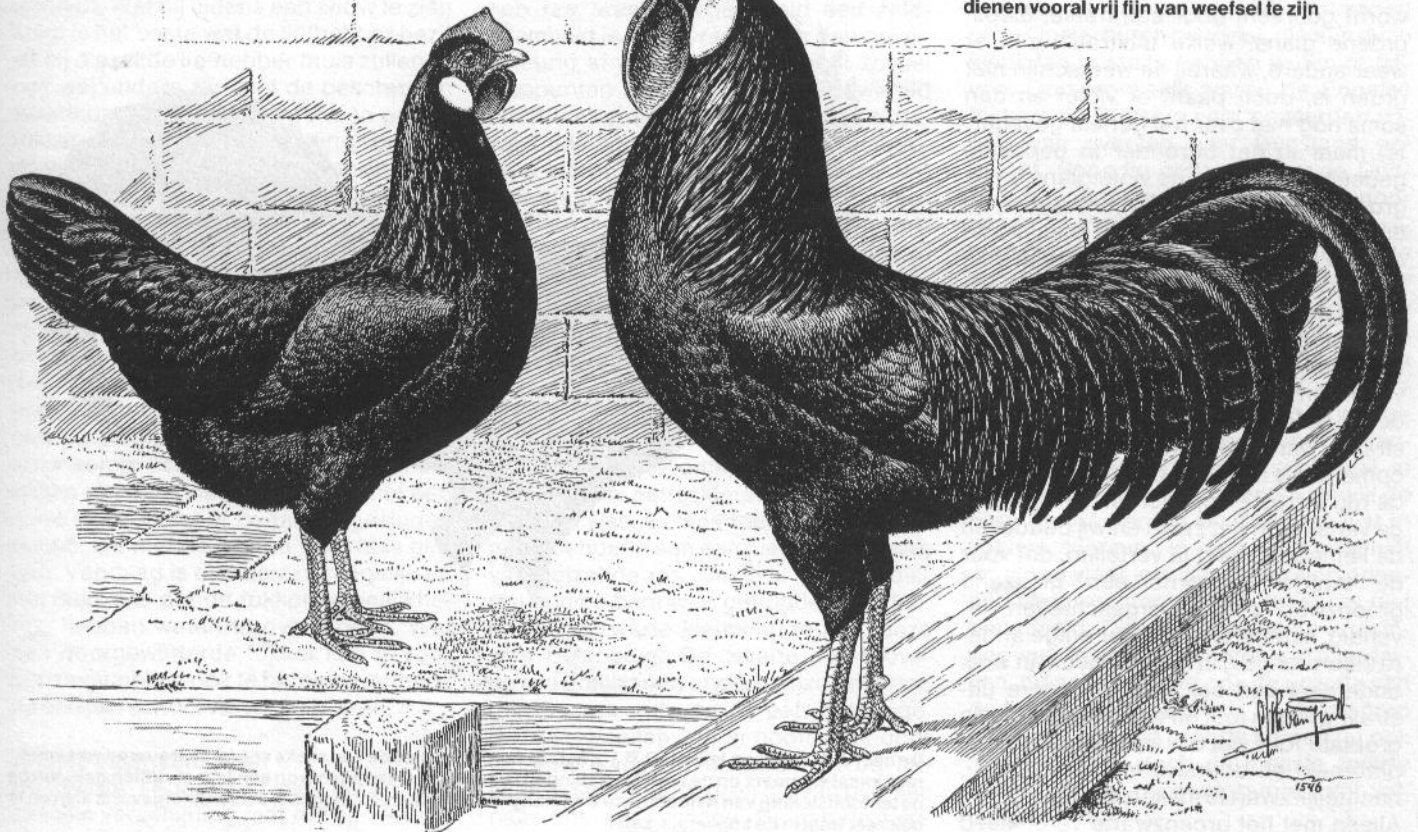
Op de praktische waarde van deze kleurslag heeft het veredelingsproces geen ongunstige invloed gehad. Nog steeds is de zwarte Leghorn een vroegrijp, goed leggend ras, gehard en vlijtig in het zoeken naar voedsel.

Het is een verzoek, dat we over deze

kleurslag nog eens ons licht laten schijnen. Deze vraag was overigens zeker niet overbodig, want het is reeds jaren geleden dat in ons blad een artikel aan dit toch vrij populaire ras werd gewijd. Dat er fokkers zijn, die de zwarte Leghorns bewonderen en in hun hart gesloten hebben is niet verwonderlijk, want de liefhebber, die wel eens een toom van deze hoenders op een groen gazon heeft

laten lopen, raakt daarvoor enthousiast. De haan aan het hoofd met zijn toch zeer elegante verschijningsvorm, de grote felrode kam en de hagelwitte oren, onder het lichaam een paar sprekend gele poten en voorzien van een groenglazend verenkleed. Gevolgd door hennen, die in

Een paar fijne zwarte Leghorns — De zwarte Leghorn is in doorsnee van hetzelfde type en dezelfde vormgeving als de overige kleurslagen. Dit is door de jaren heen reeds zo geweest. Men treft onder de Leghorns van de zwarte kleurslag uitmuntende legsters aan. Vroeger was dit ras wat gedrongen van vorm, doch ook deze moeilijkheid is de fokker te boven gekomen en dit is ook weer aan het ras ten goede gekomen. De kopversierselen zijn nauwelijks middelgroot en dienen vooral vrij fijn van weefsel te zijn

elegance niets voor haar manlijke partner onderdoen.

Over het type van de Legnhorn behoeven we niet veel te zeggen. Om dit te zien behoeft men maar de NHDB-pluimveestandaard op te slaan en men vindt er enige prachtige afbeeldingen van het ras. Een beschrijving zal het geheel verhelderen. Derhalve zullen we niet afdalen in bouw- en lichaamsvormen, behalve dan voor zoverre de zwarte variëteit daartoe aanleiding geeft, omdat sommige fouten bij deze kleurslag wel eens voorkomen, doch bij andere niet te vinden zijn.

Alle zwart is niet hetzelfde

Naast het type springt natuurlijk de kleur direct in het oog. Het gaat er om hoe deze dient te zijn. Uiteraard zal men direct zeggen dat deze zwart moet zijn. Inderdaad, maar alle zwart is nu eenmaal niet hetzelfde. Het is ook moeilijk een definitie te geven van andere kleuren, zoals bij voorbeeld blauw, groen of rood. Het is daarom ook moeilijk te omschrijven wat onder zwart moet worden verstaan.

Bij zwart zou men kunnen stellen dat het het toppunt van donkerte moet zijn. Ook zou men het kunnen vergelijken met een zeer duistere nacht, zonder maanlicht. Bij deze vergelijkingen, ongeacht welke men neemt, zit men er naast. Men denkt in deze gevallen aan een doffe, doodse kleur. Daarentegen is het zwart van vogels en derhalve ook van de hoenders sprankelend en levend. Maar ook daarin bestaat weer verschil, want terwijl bij vele hoenders het zwart tot schittering wordt gebracht door een fraaie, diepe, groene glans, welke uitstraalt, zijn er weer andere, waarbij de weerschijn niet groen is, doch paars of violet en dan soms nog niet over het gehele gevederte, maar in het bijzonder in bepaalde gedeelten. Ook kan de violetglans en de groene glans verdeeld zijn doordat de ene helft van een veer de ene en de andere helft de andere weerschijn vertoont of doordat de twee schakeringen dwars over de veren heenlopen. Bovendien komt het voor, dat rood of bruinrood in sommige partijen, speciaal in de sieren van de hanen, valt te zien. Ook kan de glans verzwakt worden door een afstraling van bruin, welke men duidelijk opmerkt als men van bovenaf de blik op de rug werpt. Er zijn derhalve nogal enige variaties in het zwart en wij behoeven de liefhebbers niet te vertellen, dat voor de zwarte Leghorns een glanzend groenzwart wordt voorgeschreven, levendig, schitterend, zonder enige andere kleurmenging in het verendek, in welk onderdeel dan ook. Iedere andere afstraling is een fout en waarschijnlijk is de grootste fout wel die waarbij elke glans ontbreekt en derhalve met dood-, dof-, nachtelijk zwart te maken heeft.

Alleen met het groenzwarte verenkleed

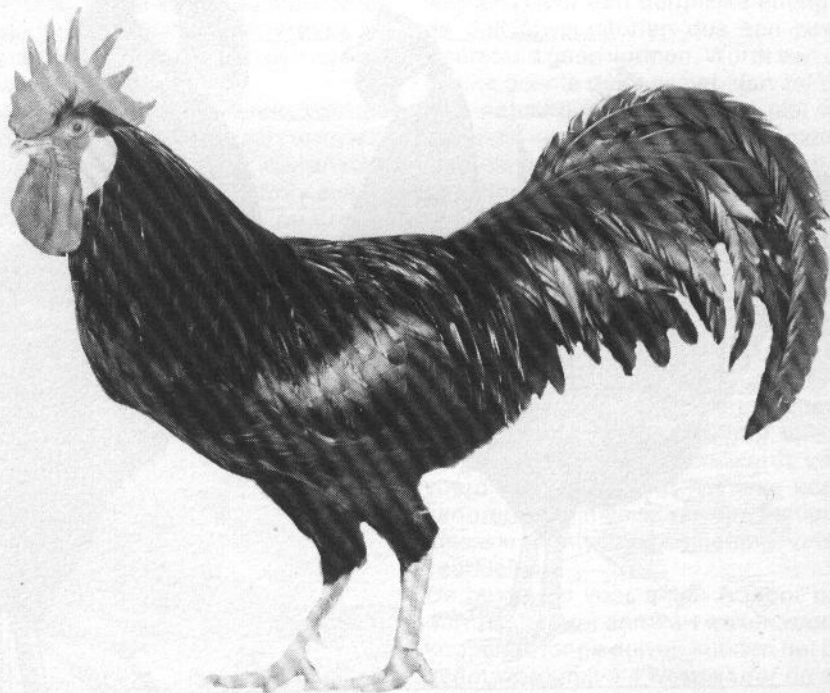
zijn we er echter nog niet. De dieren hebben ook onderdons, dat men ziet als de veren worden opgeslagen. Met dit onderdeel heeft men niet alleen te maken bij zwarte, lichtbenige hoenderrassen, zoals de zwarte Leghorns en de zwarte Wyandottes. Zo kent men bij de Rhode Island Reds het grijze verloop van de veerkleur in de richting van de huid, bij buff komt hetzelfde voor en kan de onderkleur bij wit-af worden. Bij beide voorbeelden verlangt men dat het rood of buff zich voortzet langs de gehele schacht tot aan de huid toe. Zo staat men ook bij de zwarte hoenderrassen voor de moeilijke opgave een lichte onderkleur te weren. Het merkwaardige daarbij is, dat sommige zwarte rassen ons in dit opzicht geen en andere ons een massa zorgen baren, terwijl dan bovendien nog de hanen op dit punt heel wat minder gemakkelijk voldoende onderkleur bieden. De zwarte Leghorns behoren tot de rassen, bij welke de onderkleur een punt van voortdurende zorg is. Verschillende andere zwarte hoenderrassen hebben deze moeilijkheid niet, waarbij we in de allereerste plaats denken aan de donkerbenige rassen.

Kleur van benen, oog en oor

De tint van de onderkleur is dus sterk afhankelijk van de kleur van benen en snavel. Er zijn hoenderrassen van de zwarte kleurslag, waarvoor zwarte, donkere leiblauwe loopbenen worden vereist en er zijn andere, waarvoor een gele of andere lichte beenkleur verplichting is. Tot de laatste groep behoort onder

andere de zwarte Leghorn. Hoenders, die een donkere beenkleur bezitten veroorzaken heel wat minder hoofdbrekens ten aanzien van de onderkleur. Zij, die lichte poten moeten hebben, zijn dikwijls te licht in de onderkleur. Dit is de simpele verklaring waarom sommige zwarte hoenderrassen geen en andere wel moeilijkheden op dit punt geven en het is tegelijk de verklaring waarom de onderkleur van geelbenige hanen vaak veel slechter is dan van de hennen. Aan de kleur der benen van hennen ontbreekt nog wel eens het een en ander. Soms is de kleur groenachtig, soms gevlekt of beschaduwd. De poten der hanen zijn in de regel diepgeel, zoals dat ook het geval is met rassen, die de koekoekfactor bezitten. Het hier genoemde verschijnsel zien we bij voorbeeld bij de gestreepte Plymouth Rocks, van welk ras de hanen vrijwel altijd zuiver gele benen zullen laten zien, terwijl de loopbenen der hennen niet zelden een groenachtige of een wat donkere aanslag vertonen. Parallel aan de beenkleur loopt de kleur van de snavel. Bij de hanen is deze gemakkelijker in de juiste tint te fokken dan bij de hennen.

Ook een moeilijkheid zit in de kleur van de oren van o.a. zwarte Leghorns. Deze moeten natuurlijk wit van kleur zijn; bij de andere kleurslagen van het ras liggen we hier niet wakker van. Bij de zwarte kleurslag echter vertoont het geel, dat we gaarne naar voren halen in de kleur van poten en snavel, zich niet zelden ook in de oren. Is dit het geval dan gaat één van de aantrekkelikheden, die de kop zo'n

De heer J. A. Maalsen te Elst (O.B.) is het ras reeds gedurende een reeks van jaren trouw en weet met regelmaat winnaars op de tentoonstellingen te brengen. Deze haan won een jaar of vijftien geleden op de tentoonstelling van Avicultura te Den Haag. Het dier laat een elegante verschijningsvorm zien en is ook zeer fraai in de kopversierselen

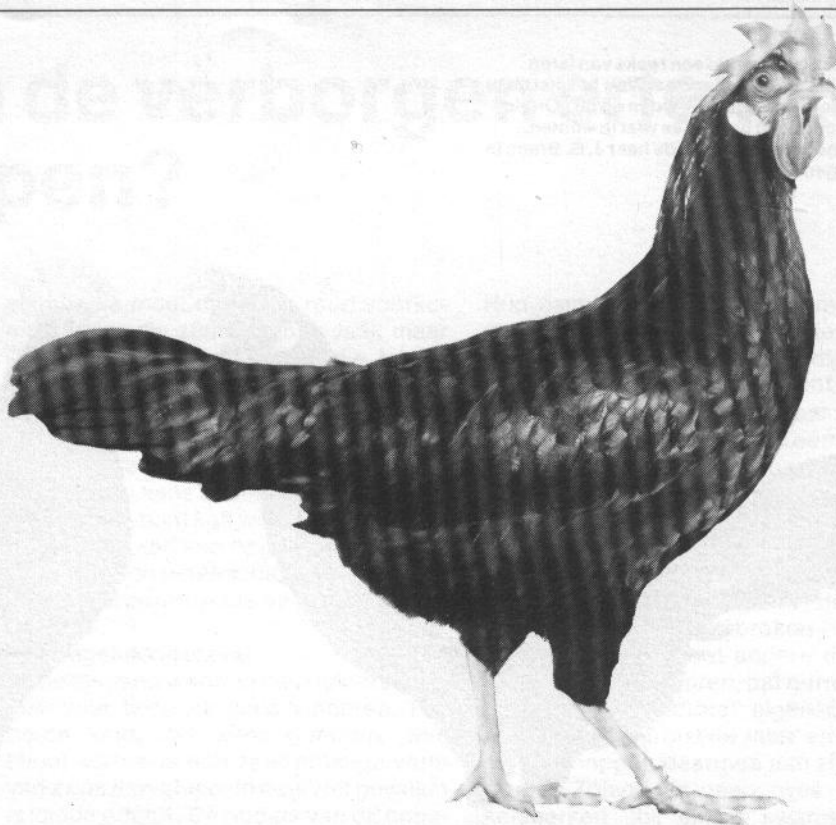
fraaie uitmonstering geven, verloren. Dit laatste euvel is echter meestal van tijdelijke aard en komt het meest voor bij jonge dieren. Bij het ouder worden bleken de oren meestal op. Dit is vaak bij de hennen wat eerder het geval dan bij de hennen. De hennen hebben namelijk, als zij met de leg beginnen nogal wat kleurstof nodig voor de eierdooier. Deze kleurstof wordt dan gelukkig onttrokken aan de oren, maar helaas vaak ook aan de kleur der benen, waardoor een wat fletse beenkleur ontstaat. Aan dit verschijnsel zijn dan ook op een gemakkelijke manier de goede legsters van de mindere te onderscheiden.

Het is vaak een krachttoer om gele benen te combineren met een goede onderkleur. Er is echter nog een ander verschijnsel, dat de zwart Leghorn-fokker parten kan spelen. De hanen met hun diepgele benen vertonen vaak veel wit aan de onderkant van de sikkelveren, de staartwortel dus. Dit is dezelfde fout, die we opmerken bij andere zwarte hoenderrassen, die gele benen moeten hebben. Deze fout komt weer niet voor bij donkerbenige rassen, zoals bij voorbeeld bij Australorps. Tevens ontmoeten we dikwijls bij de zwarte Leghorns, kortom bij rassen, die gele benen moeten hebben, wit in de sikkelveren en daarnaast ook in de vleugelpennen, zgn. schimmel in staart en vleugels.

De opsomming van deze fouten in hun onderling verband behoeft de beginnende fokker niet te ontmoedigen. Gaat hij eens op een tentoonstelling kijken, dan zal hij vaststellen, dat veel van deze fouten glansrijk door de fokkers zijn overwonnen. Wat hij tijdens een show te zien krijgt is het beste wat de liefhebber bezit en bij diezelfde liefhebber thuis zullen er ook wel andere zijn met de beschreven tekortkomingen. Wat echter een goede fokker op de tentoonstelling brengt, daarmee bewijst hij dat het kan en daarom gaat het ons. Indien alle dieren goed waren en onberispelijk dan zou de liefhebberij er wel heel gauw af zijn. Het aantrekkelijke van de kleindierenliefhebberij zit hem juist in het overwinnen van moeilijkheden en het vervolmaken van een ras. Hoe groter de moeilijkheden zijn des te groter is ook de bevrediging wanneer men op deze punten wat heeft kunnen bereiken en verbeteren. Toen wij onze eerste schreden in de liefhebberij zetten waren er nog wel dieren met een halve witte sikkel of zwaar aangeslagen benen, die met de prijzen naar huis gingen. Vandaag is dit haast onmogelijk en het leert ons dat de fokkers moeilijkheden hebben weten te overwinnen. Wat een doorgewinterde fokker kan is voor een beginnende ook te bereiken, althans na een leerschool van enkele jaren.

Andere eigenschappen

De zwarte Leghorn is niet alleen een sierlijke verschijning met het sprekende

Een bekend fokker van het ras is de heer A. Cox te Neer. Hij bracht deze hen een jaar of acht geleden op de BTT te Den Bosch. Een bijzonder mooie hen met een fraaie kop en een opvallend goede kleur. Alleen de staartdracht is naar onze mening te achterwaarts, d.w.z. wat fazantachtig

contrast tussen het groen-zwarte en het glanzende gevederte, de gele poten en snavel, de helderrode kam en kinlellen en de witte oren, dus een dier dat het oog streelt, maar is ook gehard, een goed leggas, een vlugge groeier van kuiken tot volwassen dier en tevens behoort ze tot een ras, waarin broedsheid een zeldzaamheid is. Men vraagt zich dan onwillekeurig af waarom een ras met zoveel pluspunten niet meer de fokkerswereld heeft weten te veroveren en in hoofdzaak dus bij een beperkt aantal liefhebbers wordt aangetroffen. Men zou het inderdaad anders verwachten, want bovendien is nog een punt in het voordeel dat de zwarte kleur niet groezelig wordt en derhalve behoeft wassen voor de tentoonstellingen niet te gebeuren. Dit is overigens bij de lichte kleurslagen wel noodzakelijk.

In Europa veredeld

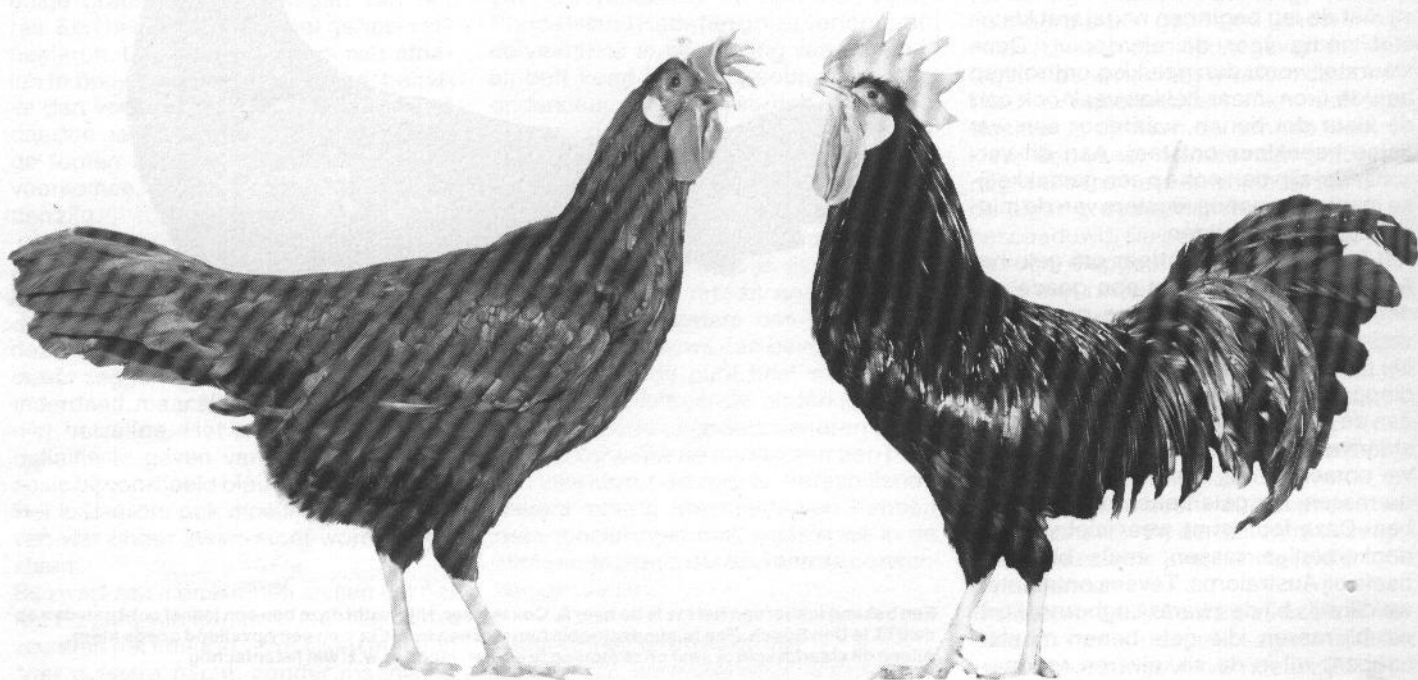
De reden van de mindere populariteit is het feit dat bij het ontstaan van de zwarte Leghorn de patrijskleurige reeds ingeburgerd was. Er was toen dus geen directe behoefte aan een nieuwe kleurslag van hetzelfde ras. Destijds toen rasdieren nog op bedrijven gehouden werden, kwam de zwarte kleurslag te laat, deze was overbodig. De zwarte werd overigens ook op een andere wijze gevormd dan b.v. de witte en de patrijskleurige. Deze variëteiten zijn in hoofdzaak door de Amerikanen geschapen uit de Italiaanse landhoenders en die van overzee naar ons toe kwamen. De zwarte Leg-

horn echter, zoals we deze kennen, had de wieg staan in Europa en Amerika heeft op deze kleurslag niet het stempel gedrukt. In Duitsland en Engeland zijn de Italiaanse Landhoenders met hun talloze fouten en gebreken omgevormd en gefokt tot wat heden ten dage de zwarte Leghorn is geworden. Het zijn vooral onze Oosterburen geweest, die aan deze kleurslag gestalte hebben weten te geven. Oorspronkelijk waren de Engelse fokkers de Duitsers voor en werden vogels van overzee naar Duitsland gebracht. Spoedig echter kozen de Duitsers hun eigen weg en hebben zij door middel van kruising met andere rassen — men denke hierbij aan Minorca's — vele van de eigenschappen verkregen, welke nu de zwarte Leghorns sieren. Het fraaie zwarte verenkleed werd verworven, de onderkleur werd verbeterd, de ruggen kregen de gewenste lengte en de staartdracht werd meer gesloten. De tengevolge van eerdere inkruisingen met Spaanse Witwangen verkregen schimmel in het gezicht werd weggewerkt, terwijl de oren groter werden en de bouw wat in volume toenam. In een later stadium werd wel weer iets van de verworvenheden verloren, doch dit heeft het ras niet benadeeld. Direct na bedoelde kruisingen was de grootte der oren wat overdreven, maar helaas liep ook de grootte van de bouw weer wat terug. Te kleine oren en een te geringe grootte komen nu ook nog wel voor, doch de meeste zwarte Leghorns zijn op deze punten vrij volmaakt.

Dat we reeds gedurende een reeks van jaren fraaie Leghorns in ons land bezitten bewijst deze hen wel, die bijna 20 jaar geleden op de „Oneto” te Enschede in een grote klas wist te winnen. Deze hen behoorde toe aan de heer J. G. Brans te Haaksbergen

Dezelfde heer Brans won op „Oneto” 1976 met deze mooie jonge haan. Voorwaar een fraaie vertegenwoordiger van zijn ras. Er is weinig op aan te merken. Voor een werkelijk standaardmatige kop hadden we echter de kinlellen gaarne iets korter gezien

(Foto's: C. Aalbers)

Samenstelling der foktomen

Wie het voorgaande goed gelezen heeft zal tot de conclusie komen dat de kleurslag zwart bij geelbenige hoenderrassen veel hoofdbrekens kan meebrengen. Toch zijn er voor de door ons ongewenste eigenschappen ten aanzien van de kleur en van de poot- en snavelkleur wel wegen aan te geven, die tot verbetering kunnen leiden. De zorgen van een goede been- en snavelkleur komen dus in hoofdzaak voor bij zwarte Wyandottes, Plymouth Rocks en uiteraard bij de Leghorns, terwijl deze ook gelden voor de dwergen van deze rassen. Het lijkt ons goed enkele tips voor de samenstelling van goede foktomen te geven, die tot gevolg kunnen hebben dat verbetering in pootkleur en kleur van bevedering optreedt. Vanzelfsprekend is het, dat de foktoom aan alle gestelde eisen moet voldoen en dat daarin slechts die dieren mogen voorkomen, die alle kentekenen bezitten van het ras, krachtig opgegroeid zijn en daarnaast natuurlijk vitaal. Vooral moet men er de hennen in opnemen, die op goede legprestaties kunnen bogen en bovendien moeten de hanen, waarmee gefokt wordt uit goede leghennen geboren zijn.

Voor het fokken van goede tentoonstellingshanen neme men een fokhaan, die in been- en snavelkleur aan de eisen voldoet en verder in het bezit is van een diep groenglanzende bevedering, een onberispelijke kam, zuivere oren en vurige ogen.

De fokhennen, die men aan zo'n haan paart, behoren diepzwart te zijn in dons en onderveer, de kam eveneens van goede structuur. Een diepgele kleur van de benen is wel gewenst, doch hierbij toch niet van het allergrootste belang, omdat de hanen, die uit deze combinatie geboren worden, toch vrijwel alle, zonder onderscheid, een heldere gele pootkleur zullen laten zien.

Voor het verkrijgen van fijne tentoonstellingshennen neme men een haan met meer oranje kleurige poten. Is deze haan overigens mooi groenglanzend zwart in het bovengevederte en munt hij uit in de kopversierselen dan maakt het niets uit als hij in de onderkleur wat licht is of dat zich hierin wat wit vertoont. Ja zelfs als de kwaliteit van zo'n haan overigens uitmuntend is, dan zou ons iets wit in de aanzet van zijn sikkels er niet van weerhouden hem voor de fok van hennen te gebruiken.

Bij de hennen-fokhennen behoeft men niet alle aandacht aan een groenglanzend zwart gevederte te wijden, omdat, als dit in beide geslachten aanwezig is, wellicht een rode kleur in de halsveren en op andere plaatsen van het gevederte bij de nakomelingen tot gevolg heeft.

Het voorgaande heeft derhalve betrekking op het fokken met twee gescheiden foktomen en wel een hanen-foktoom en een hennen-foktoom. Er zijn echter fokkers, die met één foktoom vrij bevredigende resultaten boeken, namelijk de eis van gele poten en daarbij tevens een

zeer donker ondergevederte. Bij het fokken met één foktoom doet men het beste twee fokhanen te gebruiken, nl. een hanen-fokhaan en een hennen-fokhaan. Eerst gebruikt men dan de ene haan een tijdje en later de andere. Van deze paringen zijn echter niet die resultaten te verwachten als met uitgesproken hanen- en hennen-foktomen.

Nogmaals wijzen we erop en met nadruk, dat de hanen-fokhaan streng moet worden uitgezocht op correct gevederte zonder enig wit en de hennen-fokhaan op een onberispelijke beenkleur. Volgt men bij het fokken van zwarte Leghorns deze wenken op en handelt men er nauwkeurig naar, dan zullen fraaie nakomelingen de beloning vormen voor alle werk en moeite, welke de fokker aan de samenstelling van de twee foktomen heeft besteed.

Wij hopen met dit artikel te bereiken dat we in de naaste toekomst nog meer fokkers zullen ontmoeten, die zich voor de zwarte Leghorn zijn gaan interesseren. Het is een dankbaar ras en een sieraad in de hokken, maar zeker ook in de vrije uitloop.

C. AALBERS